

Onderzoeksvragen en methodologische inleiding

289.33

Vragen opdrachtgever

In deze analyse worden de volgende vragen, waar mogelijk, beantwoord:

1. Wat weten we over het aantal incidenten met explosieven in Nederland per jaar, per kwartaal, per maand, per week, per dag (gemeten over de afgelopen vijf jaar)? (= frequentie en omvang)
2. Welk aandeel heeft dit aantal incidenten (dus aanslagen) binnen de gehele categorie van feiten die als "excessief geweld" worden geregistreerd (zoals beschietingen e.d.) (= frequentie en omvang/registratie)
3. In welke context (object-gerelateerd) vinden de incidenten met explosieven plaats? Hoeveel keer betrof het woningen, hoeveel keer bedrijfspanden, hoeveel keer auto's e.d.? Eveneens gemeten over de periode over de afgelopen vijf jaar (= soort panden/objecten)
4. Wat is bekend over het middel waarmee de aanslag is gepleegd? Zien we een verschuiving qua soort explosief om die aanslagen te plegen? Hoe werkt daar het proces van vraag en aanbod etc. (= het middel waarmee)
5. Waar vinden deze incidenten plaats? Kan een en ander geografisch en cartografisch worden weergegeven? Eveneens weer gemeten over de afgelopen vijf jaar? (= locaties: gemeenten/(groot)stedelijk; landelijk gebied etc.)
6. Zien we trends qua prevalentie? Bijvoorbeeld een toename/afname in specifieke gebieden/steden? Is er sprake van verschuiving of waterbedeffect? (= trends/verschuiving etc.)
7. Is er sprake van herhaald slachtofferschap? En hoe vaak? Zijn er opvallende gemeenschappelijke kenmerken van slachtoffers? (= slachtofferschap)
8. Wat is bekend over de wie-vraag? (bijv. leeftijd, achtergrondkenmerken, evt. antecedenten (al dan niet drug-gerelateerd), woonplaats ten opzichte van de locatie van de aanslag(en) etc.) (= kenmerken/achtergronden daders)

Methodologische inleiding

De politie registreert delicten in het politieregistratiesysteem **Basisvoorziening Handhaving (BVH)** op basis van vaststaande omschrijvingen, ook wel maatschappelijke klassen genoemd. Voor incidenten met explosieven is er geen apart registratieveld beschikbaar in de BVH. In plaats daarvan worden deze delicten geregistreerd onder maatschappelijke klassen die gerelateerd zijn aan het doel van het incident, zoals brandstichting, vernielingen, etc. Aangezien in deze maatschappelijke klassen ook incidenten worden geregistreerd waarbij geen gebruik is gemaakt van explosieven, is het niet eenvoudig om deze specifieke incidenten uit de BVH te halen.

Ook andere partijen binnen de politie houden zich bezig met het in kaart brengen van incidenten met explosieven, waaronder het **Landelijk Forensisch Coördinatie Team (LFCT)**. Om inzicht te kunnen geven in het aantal incidenten met explosieven houdt het LFCT sinds 2022 een aparte registratielijst bij met deze incidenten. Naast het aantal incidenten documenteert het LFCT ook de bredere context ervan, zoals het type incident (aanslag, plofkraak, aantreffen van explosieven, anders), de locatie van het incident, het doelwit (woning, bedrijf, voertuig, enzovoort), en het type explosief dat is gebruikt (vuurwerk, VBC, handgranaat, enzovoort). Deze data vormen de basis voor de analyse.

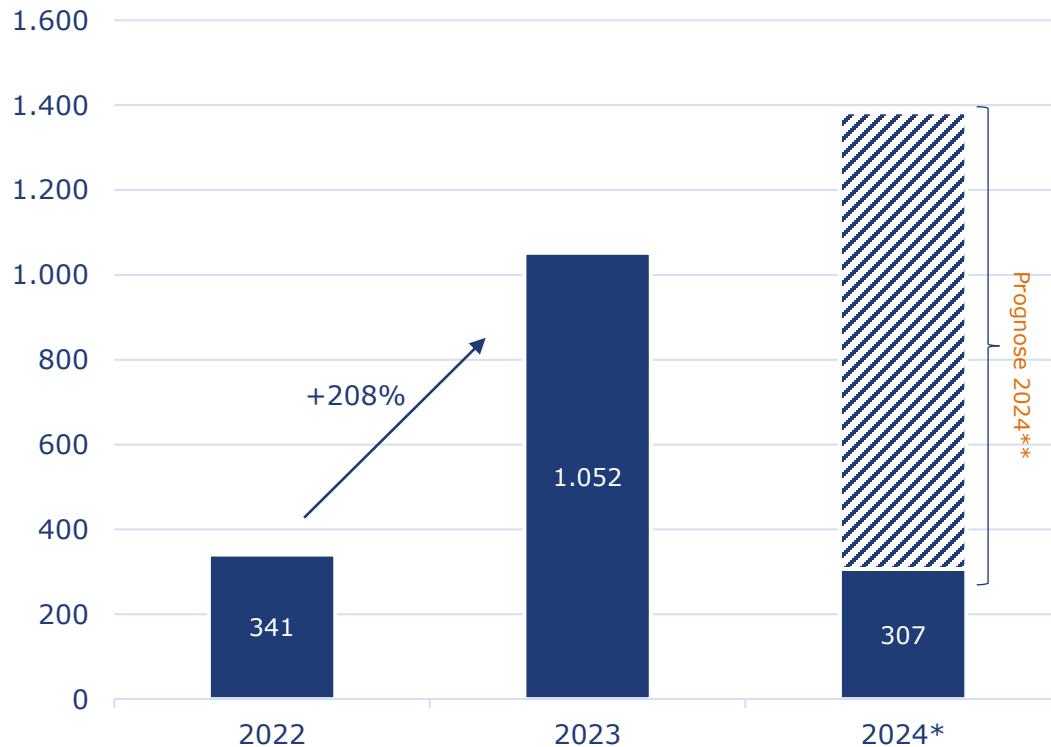
Voor deze analyse zijn de cijfers gebruikt **vanaf 2022 en zijn bijgewerkt tot en met 21 maart 2024**.

Het aantal incidenten met explosieven

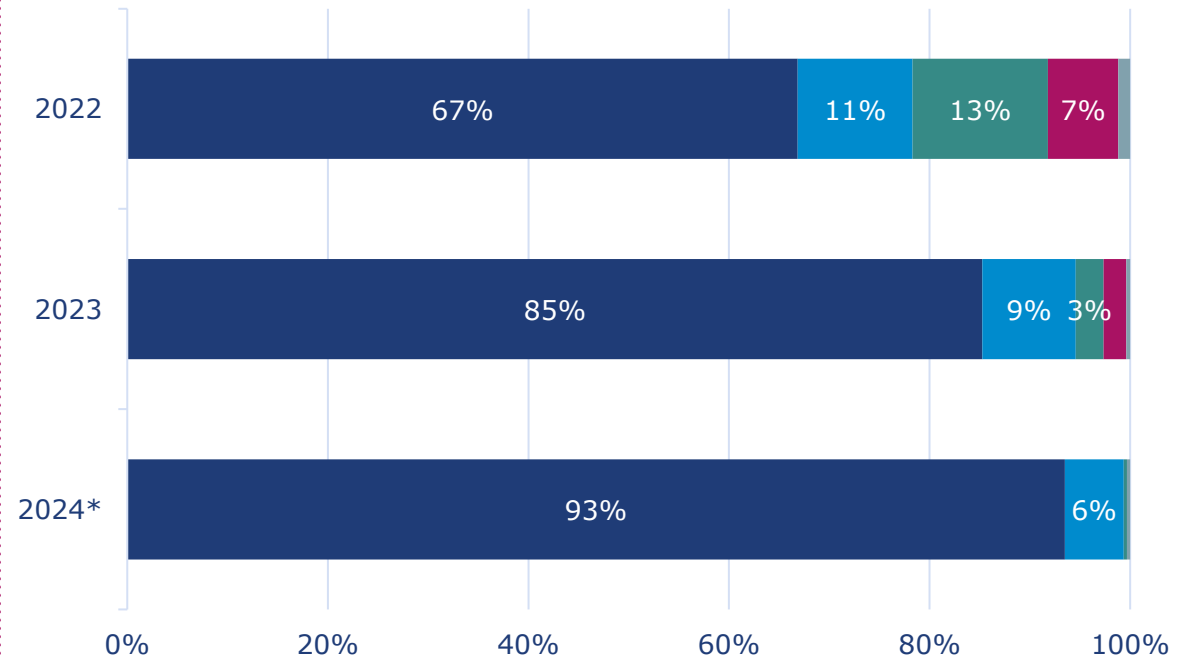
Het aantal incidenten met explosieven neemt toe, vooral (pogingen tot) aanslagen

Aantal incidenten met explosieven per jaar*

** De prognose voor het aantal incidenten met explosieven in 2024 is gebaseerd op de registraties tot en met 21 maart 2024, waarbij het gemiddelde dagelijkse aantal incidenten is gebruikt om een geschat aantal voor het volledige jaar te berekenen.

Incidenten met explosieven uitgesplitst naar type

- (poging) aanslag
- aantreffen Improvised Explosive Device (IED)
- aantreffen vuurwerk
- (poging) plof kraak
- anders

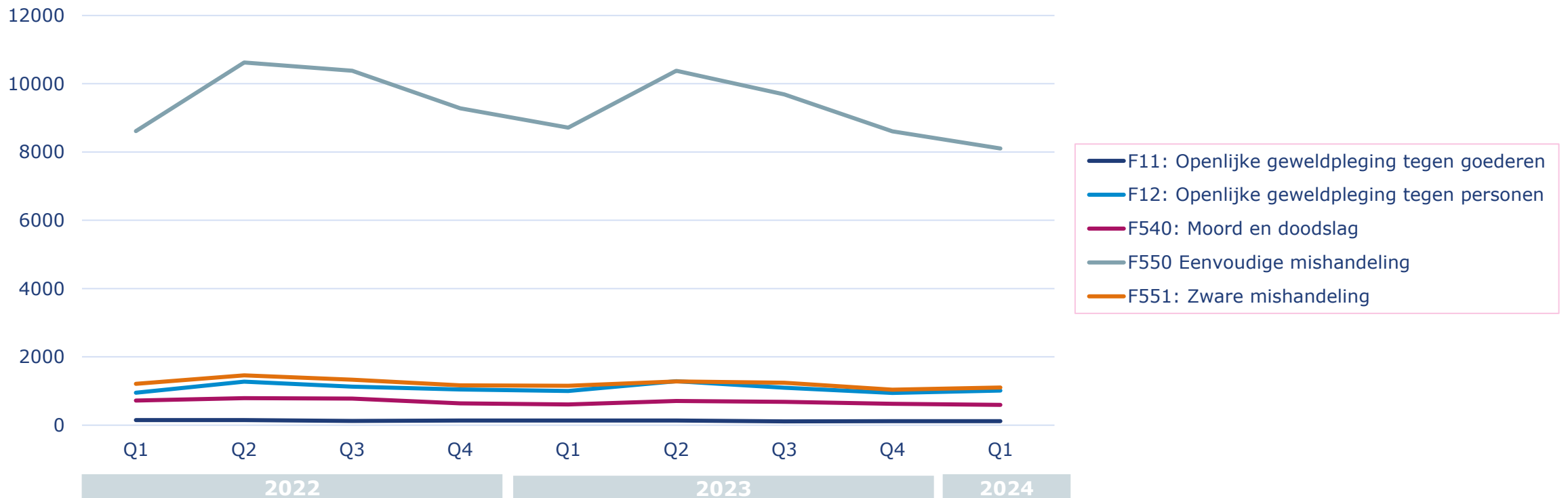
(Pogingen tot) aanslagen / plofkraaken omvatten zowel gevallen waarin met een explosief is bedreigd maar deze niet is afgegaan, als gevallen waarin het explosief wel is afgegaan. De definitie houdt geen rekening met het succes van de aanslag, aangezien dit veelal afhangt van toeval in plaats van de intentie van de dader.

Overige (ernstige) geweldsmisdrijven in BVH laten een stabiel beeld zien

In vergelijking met de toenemende trend van het aantal pogingen tot aanslagen met explosieven (+208% in 2023 t.o.v. 2022) laten andere misdrijven waarbij (zwaar) geweld wordt toegepast over het algemeen een stabiel beeld zien qua aantal incidenten sinds 2022. Niettemin, is de absolute omvang van incidenten met explosieven aanzienlijk kleiner in vergelijking met onderstaande misdrijven.

Ontwikkeling van geweld gerelateerde incidenten in BVH per kwartaal

periode 2022 tot en met eerste kwartaal 2024

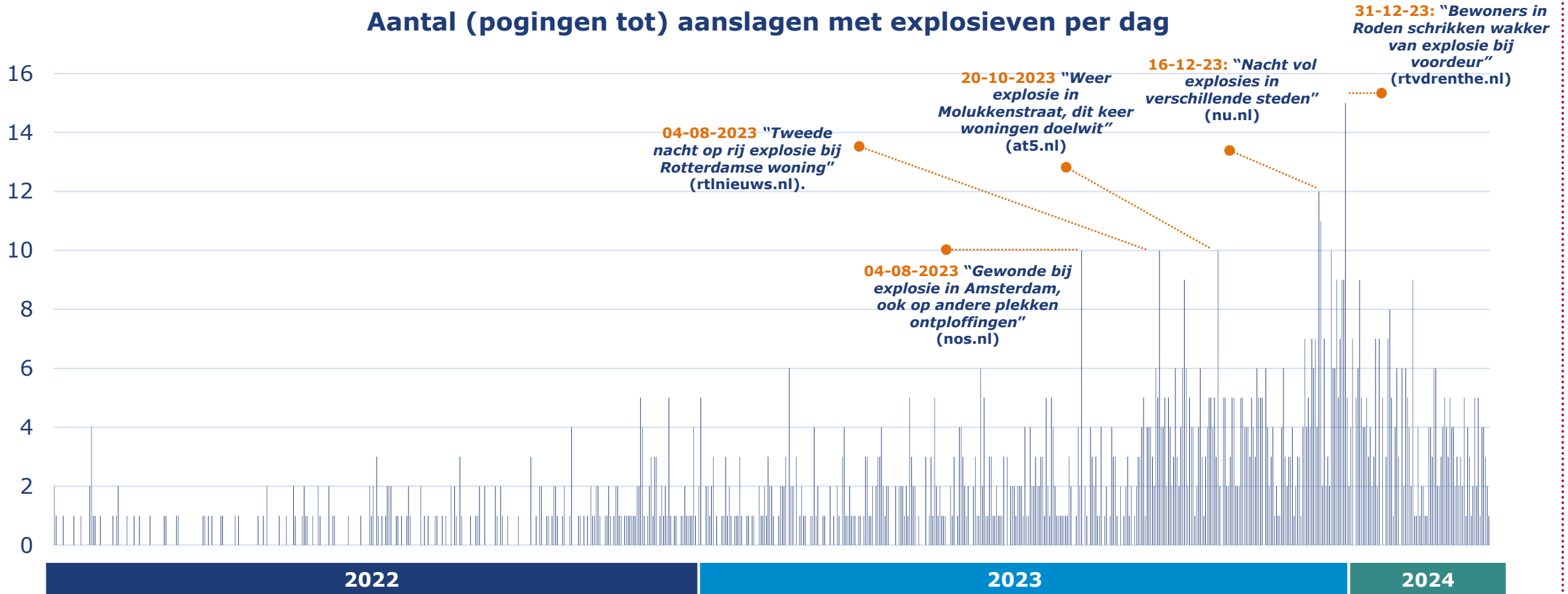

(Pogingen tot) aanslagen met explosieven

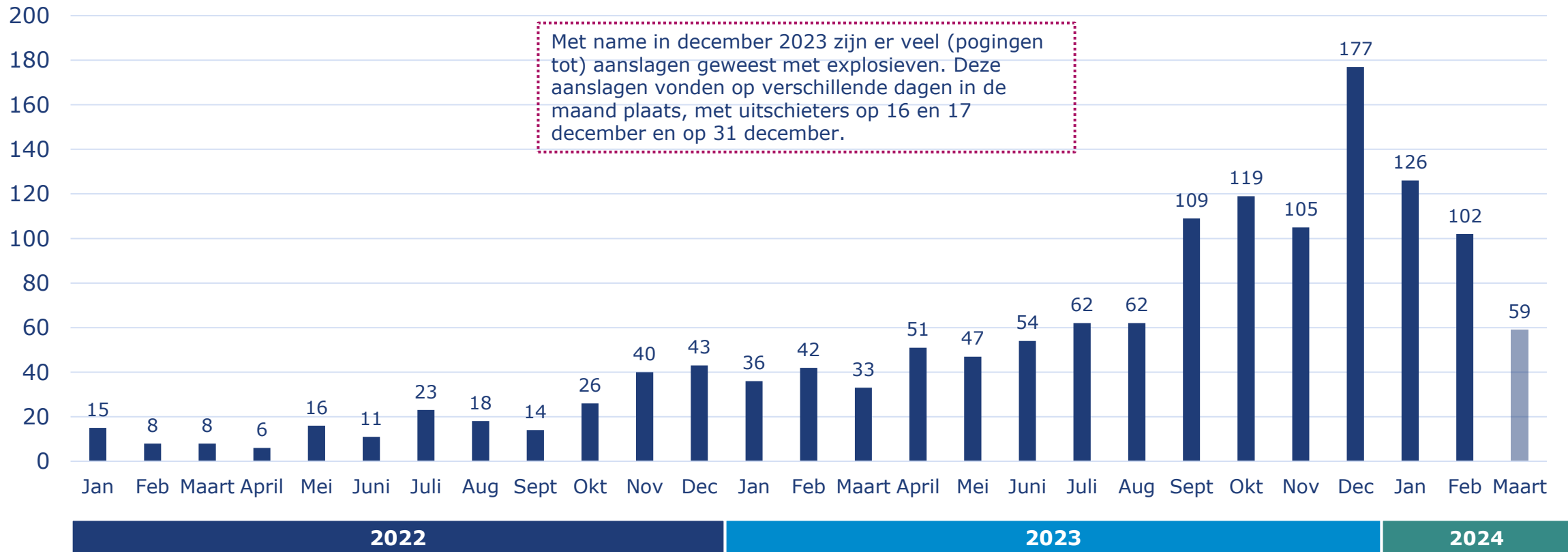
Steeds meer nachten gekenmerkt door meerdere (pogingen tot) explosies

Aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven per dag

Maandelijks toename van aantal (pogingen tot) aanslagen; geen seizoenseffecten

Aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven per maand

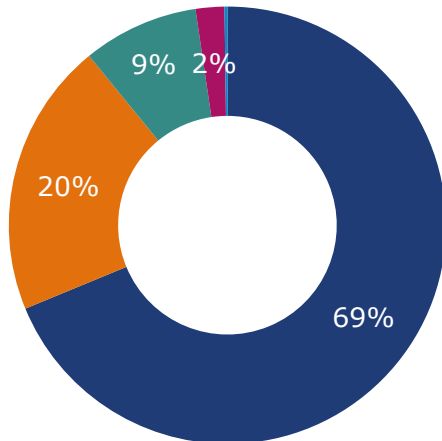

De meeste (pogingen tot) aanslagen met explosieven zijn gericht op woningen

1.412 (pogingen tot) aanslagen met explosieven

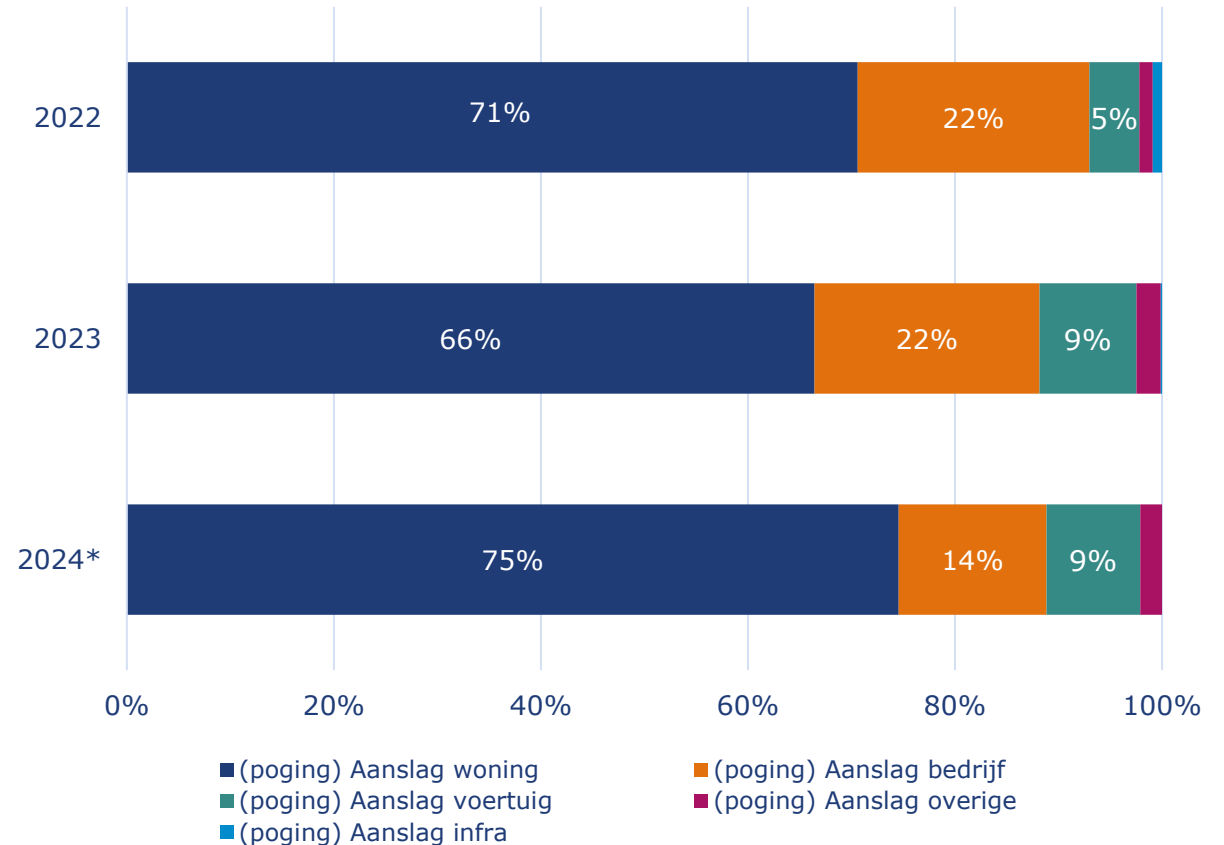
Sinds 2022

Twee derde van de (pogingen tot) aanslagen met explosieven zijn gericht op woningen

- (poging) Aanslag woning
- (poging) Aanslag bedrijf
- (poging) Aanslag voertuig
- (poging) Aanslag overige
- (poging) Aanslag infra

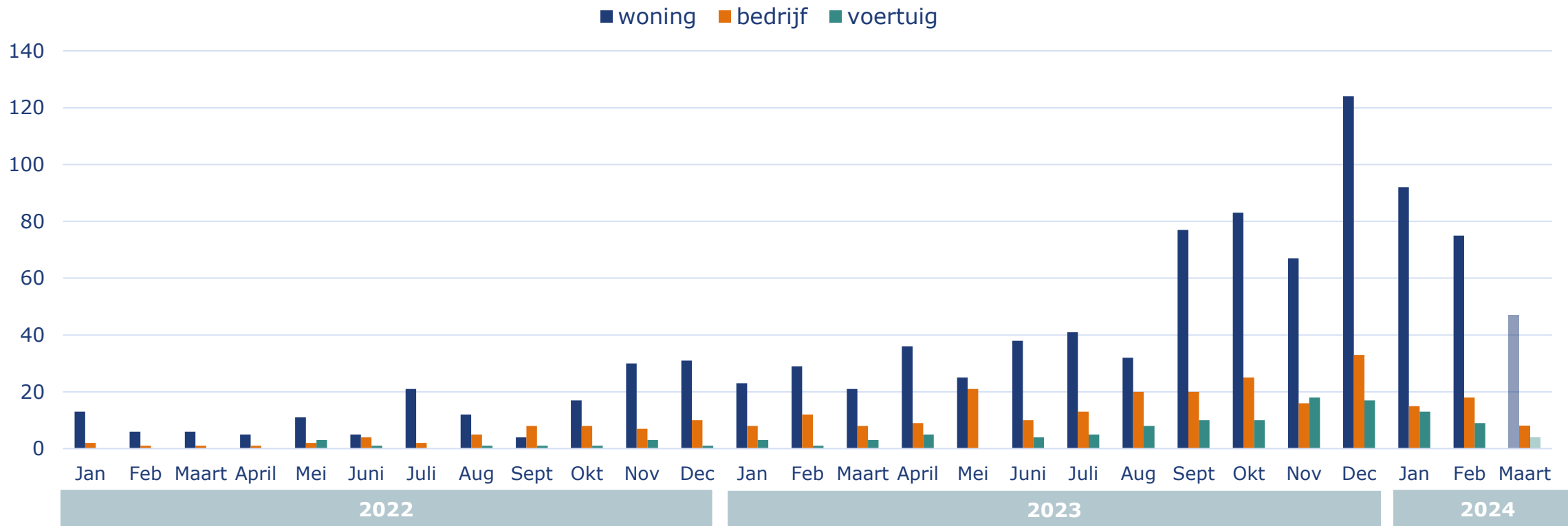
Aandeel (pogingen tot) aanslagen met explosieven naar doelwit

* De cijfers voor het jaar 2024 zijn bijgewerkt tot en met 21 maart 2024

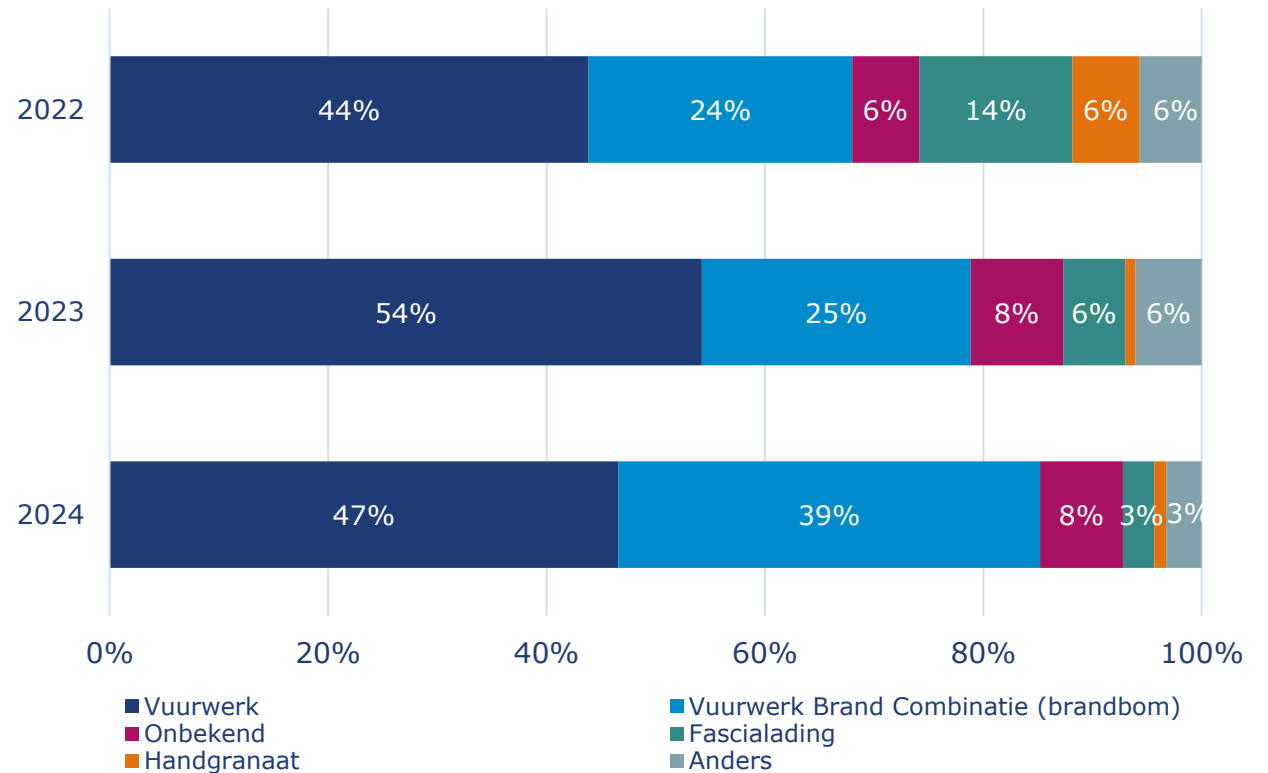
Toename aantal pogingen tot aanslagen met explosieven bij alle typen doelwitten

Aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven uitgesplitst naar doelwit per maand

De meeste aanslagen worden gepleegd met behulp van vuurwerk en brandbommen

Verdeling van typen explosieven gebruikt bij (pogingen tot) aanslagen per jaar

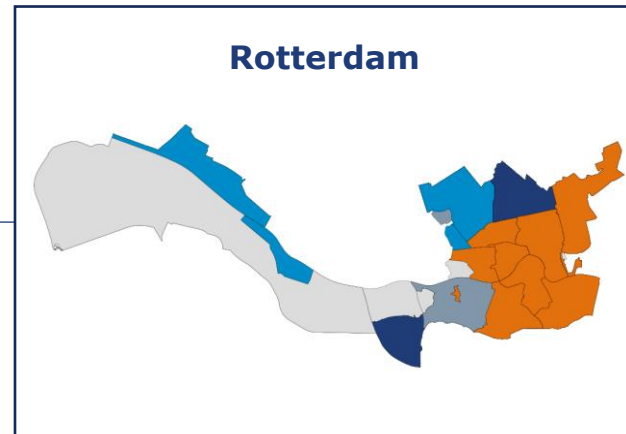
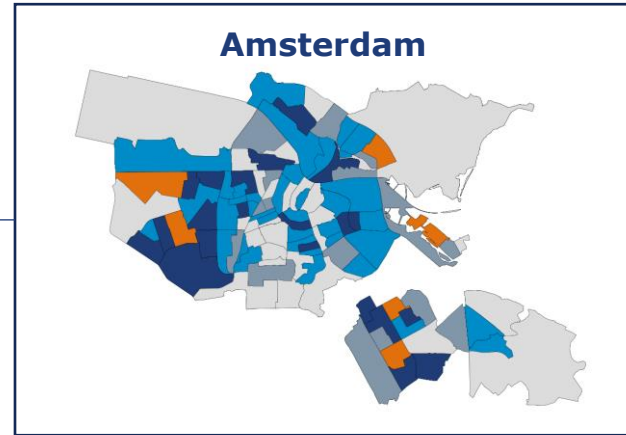
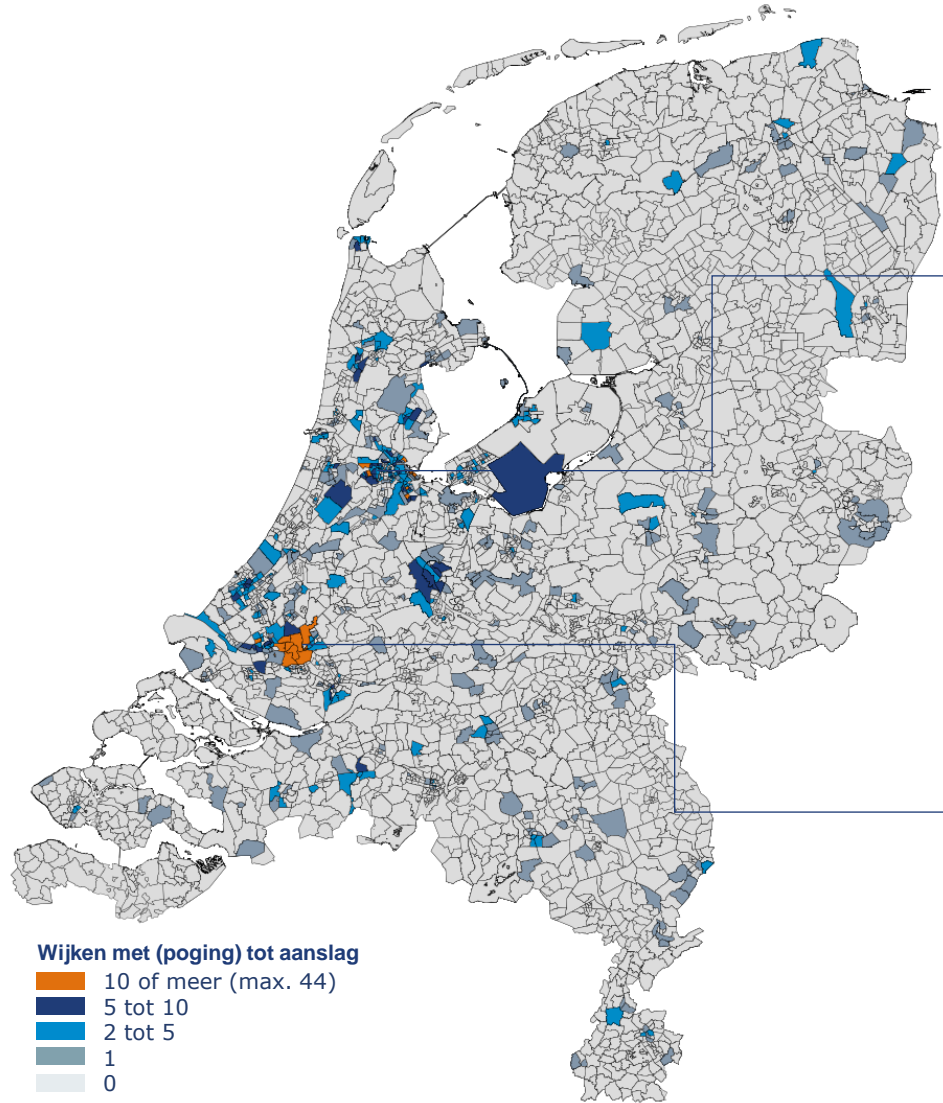

Om aanslagen te plegen wordt vaak gebruik gemaakt van zware explosieven. In bijna de helft van alle (pogingen tot) aanslagen werd gebruikgemaakt van **vuurwerk**. In 2023 gold dit zelfs voor iets meer dan de helft van alle (pogingen tot) aanslagen met explosieven.

Een kwart van alle (pogingen tot) aanslagen met explosieven werd in 2022 en 2023 gepleegd met brandbommen (VBC, Vuurwerk Brand Combinaties). In 2024 is het gebruik hiervan gestegen tot ruim een derde van alle pogingen tot aanslagen.

Verder valt op dat relatief gezien **minder** vaak gebruik is gemaakt van **handgranaten** en **fascialadingen**.

Amsterdam en Rotterdam tellen in absolute zin de meeste (pogingen tot) aanslagen met explosieven

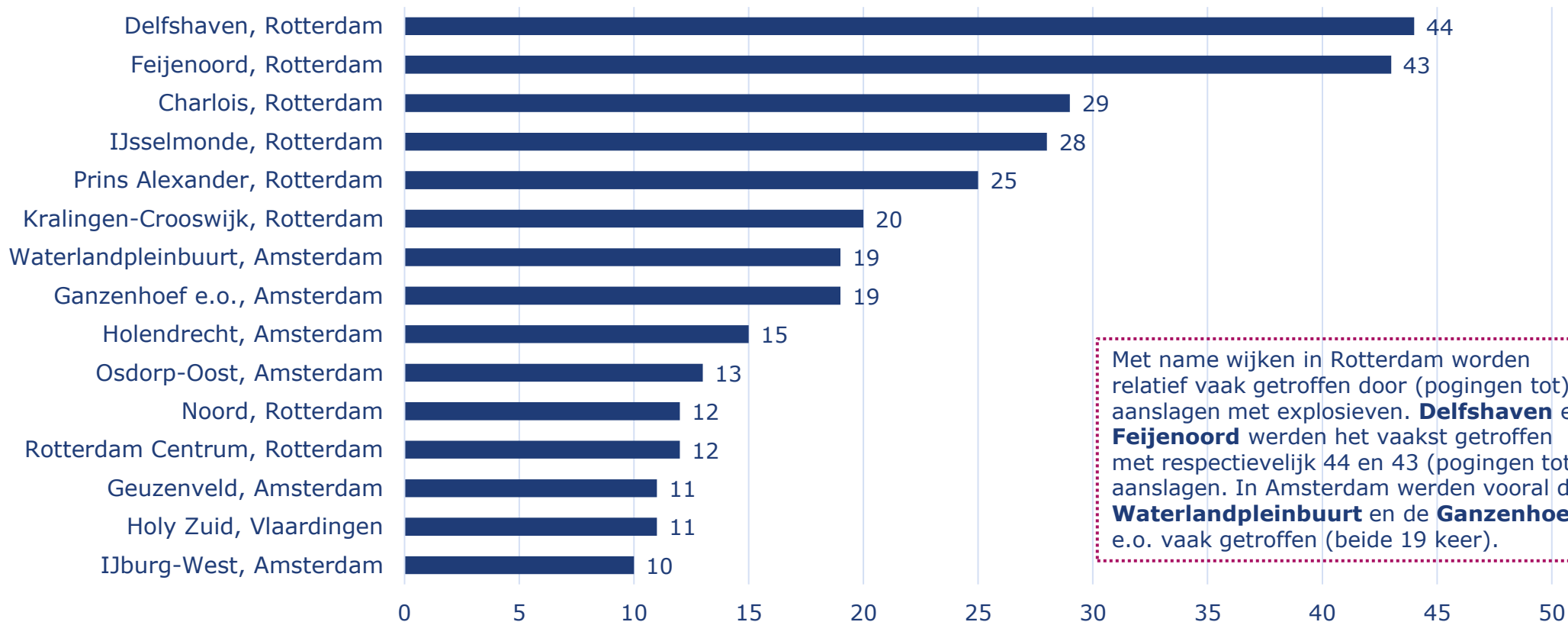
Veruit de meeste (pogingen tot) aanslagen met explosieven vinden plaats in de gemeente **Amsterdam**, op de voet gevolgd door de gemeente **Rotterdam**.

Sinds 2022 zijn er in totaal **347** (pogingen tot) aanslagen met explosieven in Amsterdam geregistreerd, en **239** in Rotterdam. Bovendien blijft het aantal (pogingen tot) aanslagen in beide steden toenemen.

Wanneer we inzoomen op de wijken, valt op dat de **wijken met 10 of meer (pogingen tot) aanslagen met explosieven** ook nagenoeg allemaal in Rotterdam en Amsterdam liggen. De enige uitzondering hierop is de wijk Holy Zuid in Vlaardingen, waar ook meer dan 10 (pogingen tot) aanslagen zijn geweest sinds 2022.

Rotterdamse wijken worden het vaakst getroffen door (pogingen tot) aanslagen met explosieven

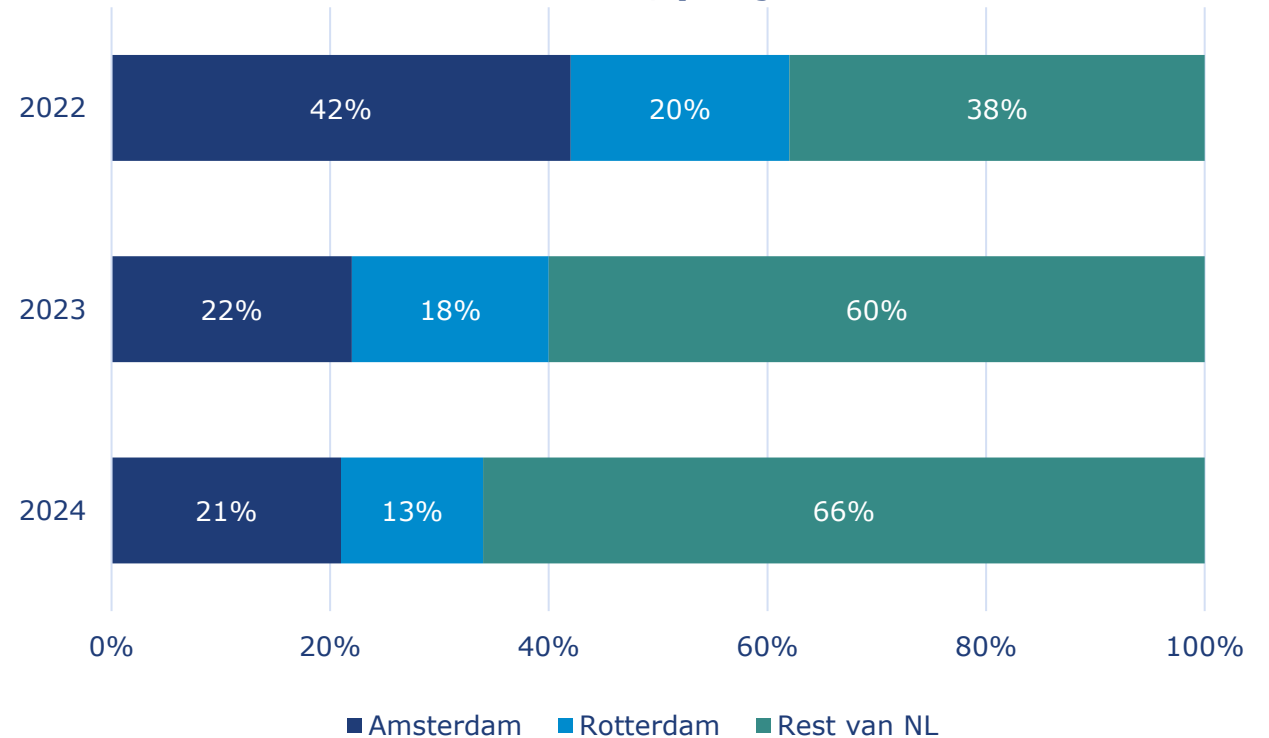
De 15 wijken met 10 of meer (pogingen tot) aanslagen met explosieven sinds 2022

Met name wijken in Rotterdam worden relatief vaak getroffen door (pogingen tot) aanslagen met explosieven. **Delfshaven** en **Feijenoord** werden het vaakst getroffen met respectievelijk 44 en 43 (pogingen tot) aanslagen. In Amsterdam werden vooral de **Waterlandpleinbuurt** en de **Ganzenhoef** e.o. vaak getroffen (beide 19 keer).

Aandeel (pogingen tot) aanslagen met explosieven in de rest van Nederland neemt toe

Verdeling incidenten uitgesplitst naar Amsterdam, Rotterdam en de rest van Nederland, per jaar

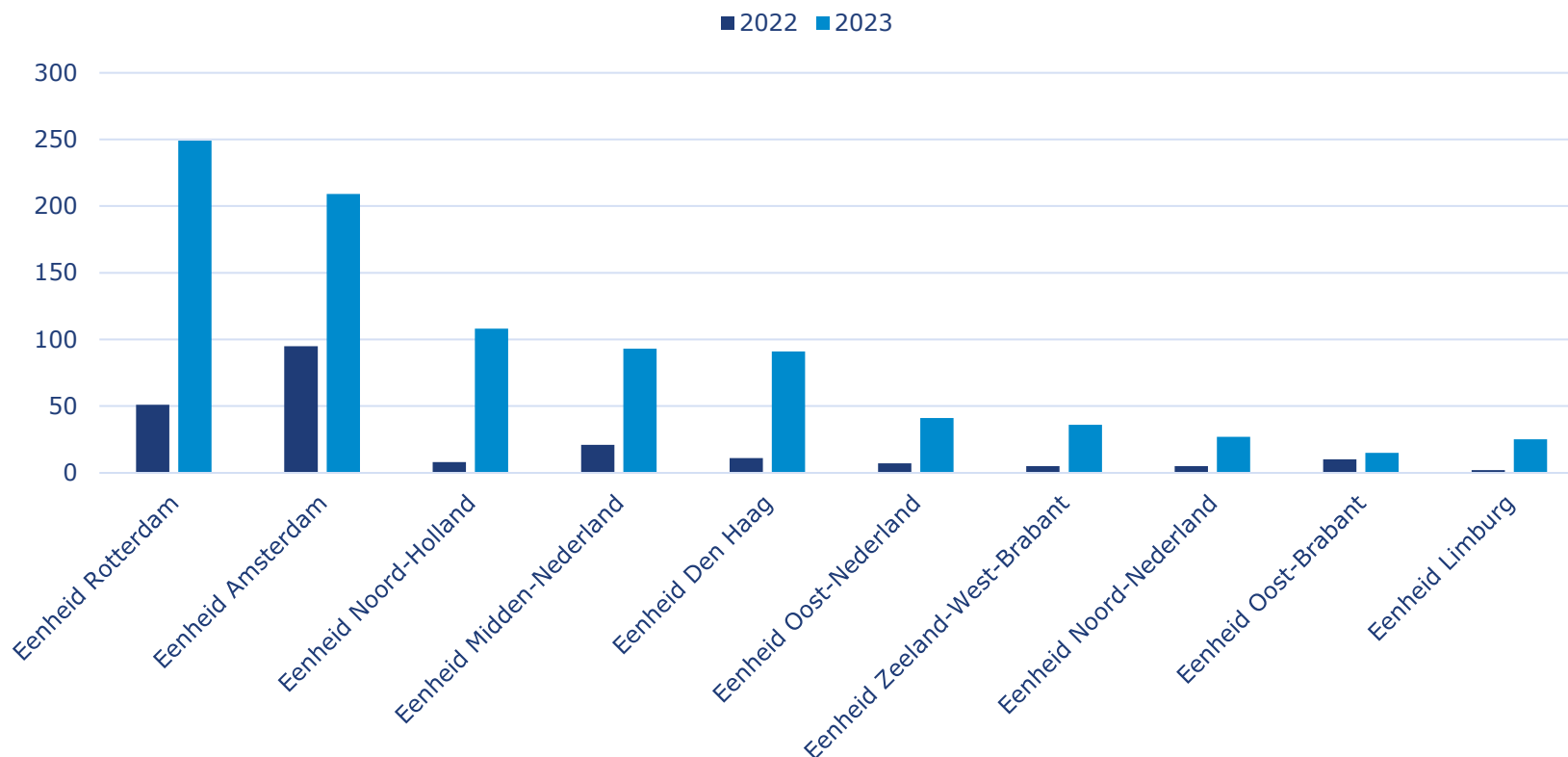
Hoewel Amsterdam en Rotterdam nog altijd koploper zijn wat betreft absolute aantallen, is er **in relatieve zin een aanzienlijke afname** van het aantal aanslagen in beide steden te zien.

In 2022 werd nog twee derde (62%) van de aanslagen in de gemeenten Amsterdam en Rotterdam gepleegd. Dit percentage is in 2023 gedaald tot minder dan de helft (40%), en in 2024 tot ongeveer een derde (34%).

Deze daling suggereert dat het aantal aanslagen **elders in het land toeneemt**.

In alle eenheden is het aantal (pogingen tot) aanslagen toegenomen van 2023 t.o.v. 2022

Aantal incidenten met explosieven in 2022 en 2023 naar politie-eenheid

In 2023 waren er in **Rotterdam** en **Amsterdam** opnieuw veel (pogingen tot) aanslagen met explosieven (respectievelijk 249 en 209). Opvallend is dat er in Rotterdam in 2023 meer (pogingen tot) aanslagen waren dan in Amsterdam.

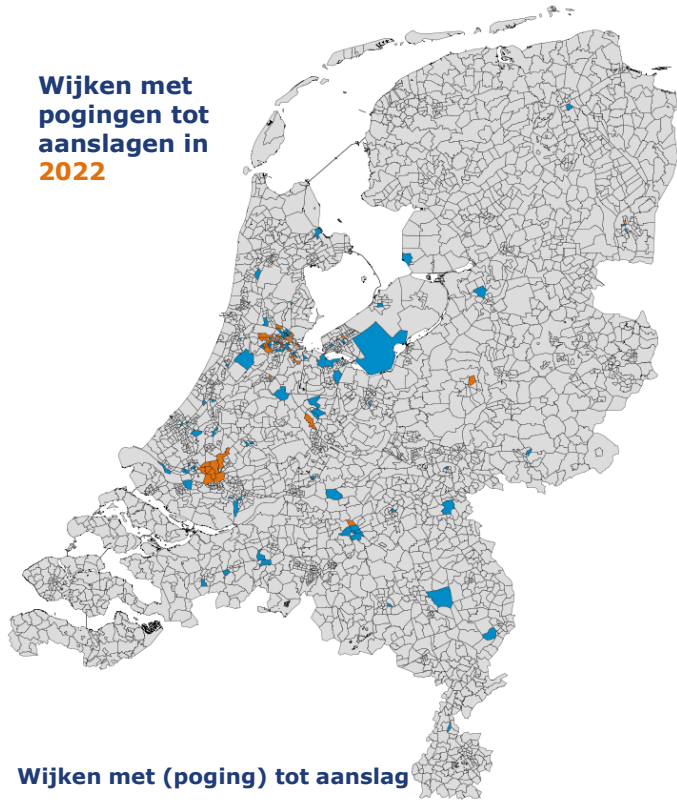
Naast Rotterdam en Amsterdam zien we ook **in andere eenheden significante toenames** van het aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven. Vooral de eenheden Noord-Holland, Midden-Nederland en Den Haag laten een opmerkelijke stijging zien.

De minste (pogingen tot) aanslagen met explosieven vinden plaats in de eenheid Oost-Brabant en de eenheid Limburg.

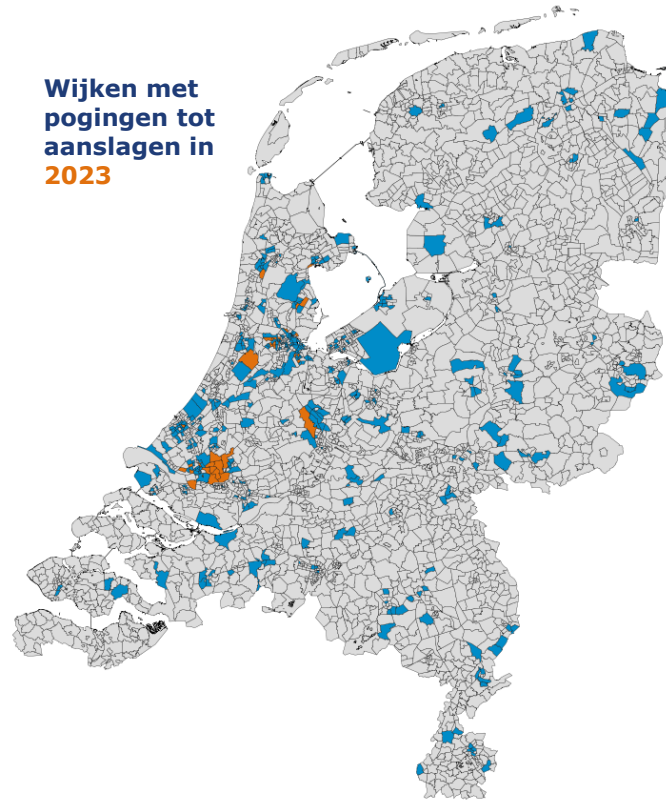
Ook meer (pogingen tot) aanslagen met explosieven elders in het land

De kaarten hieronder tonen sinds 2022 de top 1% van wijken met de meeste incidenten, in vergelijking met wijken met incidenten en wijken zonder incidenten. Wijken in Amsterdam en Rotterdam behoren elk jaar tot de top 1% van wijken met de meeste incidenten. In 2023 zien we bovendien dat er ook veel andere wijken zijn waar (pogingen tot) aanslagen werden gepleegd.

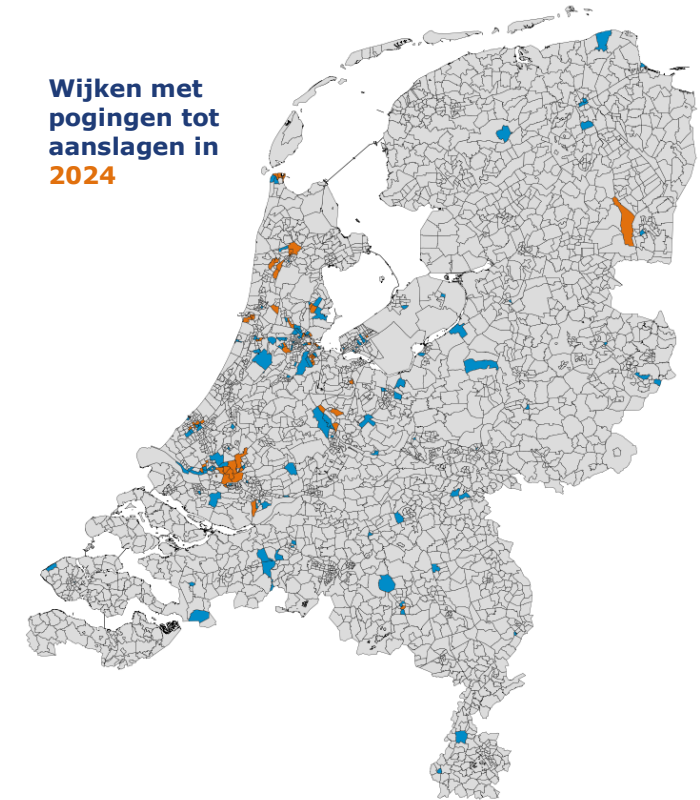
Wijken met
pogingen tot
aanslagen in
2022

Wijken met
pogingen tot
aanslagen in
2023

Wijken met
pogingen tot
aanslagen in
2024

Wijken met (poging) tot aanslag

- Top 1% wijken
- Overige wijken met incidenten
- Wijken zonder incidenten

Verdachten

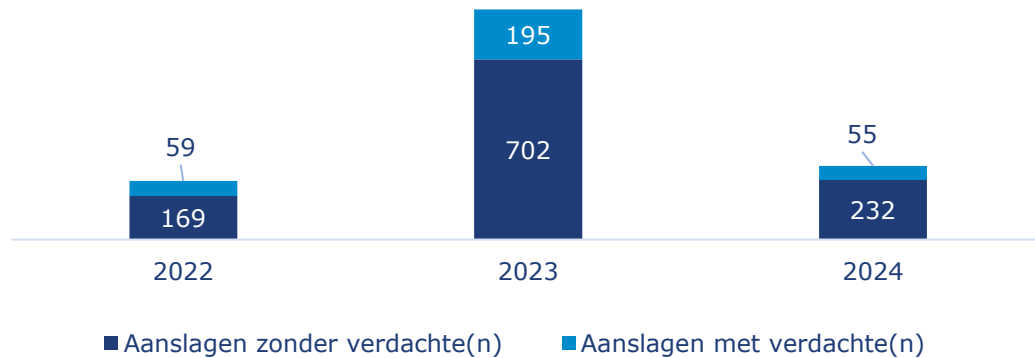
Bij 22% van de (pogingen tot) aanslagen zijn verdachten geregistreerd

Bij 22% van de (pogingen tot) aanslagen zijn één of meerdere verdachten geregistreerd sinds 2022*

In totaal gaat het om **499 unieke verdachten**

9% van de verdachten van (pogingen tot) aanslagen met explosieven komen meer dan 1 keer voor als verdachte van een (poging tot) aanslag met explosieven sinds 2022

Aantal aanslagen met en zonder verdachte(n)

■ Incidenten met verdachte(n) ■ Incidenten zonder verdachte(n)

In totaal zijn er 499 unieke verdachten geregistreerd bij 309 (pogingen tot) aanslagen. Het aantal verdachten is hoger dan het aantal incidenten, dat komt omdat er meerdere verdachten bij één incident geregistreerd kunnen staan.

90% van deze verdachten komt 1 keer voor als verdachte van een (poging tot) aanslag sinds 2022.

8% komt 2 keer voor als verdachte van een (poging tot) aanslag sinds 2022.

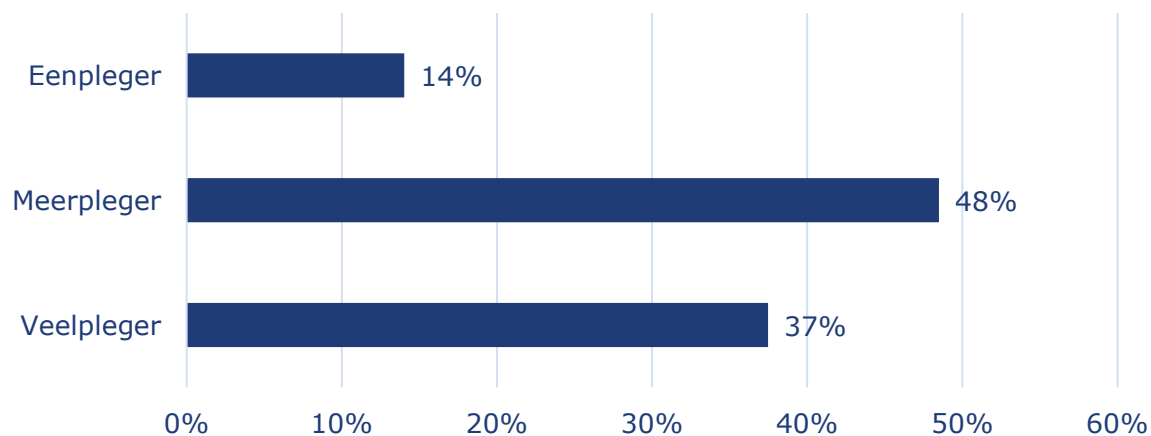
1% komt meer dan 2 keer voor als verdachte van een (poging tot) aanslag sinds 2022

Verdachte(n) van pogingen (tot aanslagen) met explosieven plegen vaak meer delicten

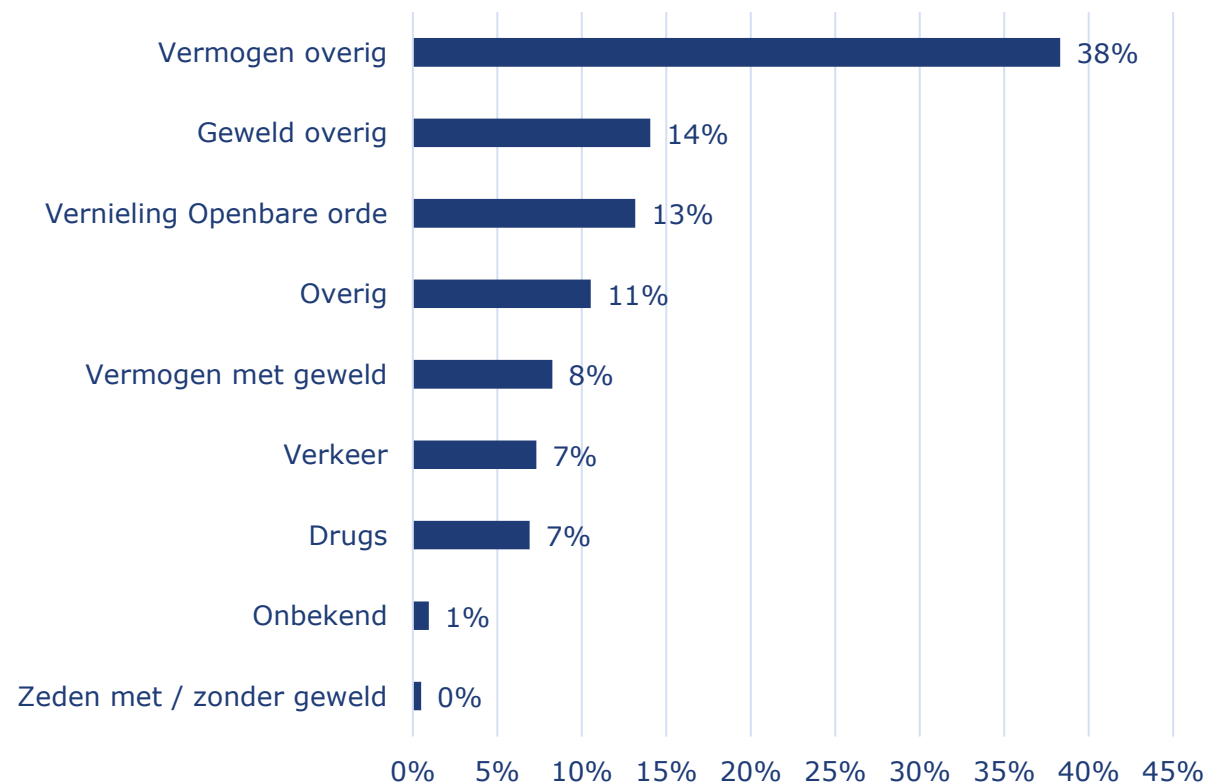
- In totaal heeft de groep verdachten van (pogingen tot) aanslagen **4.599 unieke misdrijven** gepleegd sinds 2013. Daarvan hebben er 309 betrekking op (pogingen tot) aanslagen.
- Gemiddeld gezien hebben verdachten van (pogingen tot) aanslagen 10 misdrijven gepleegd sinds 2013.
- De meeste verdachten komen vaker dan één keer voor in politieregistraties: slechts 14% van de verdachten van een (poging tot) aanslag met explosieven is verdacht van één delict. Ongeveer de helft van de verdachten van een (poging tot) aanslag zijn 'meerplegers' en worden verdacht van twee tot maximaal negen misdrijven. En ruim een derde van de verdachten van een (poging tot) aanslag wordt beschouwd als 'veelpleger' en wordt verdacht van tien of meer misdrijven.

Vermogensmisdrijven komen met 38% het vaakst voor in de criminele carrières. Zedenmisdrijven komen hierin nauwelijks voor.

Criminele carrières van verdachten van (pogingen tot) aanslagen naar type pleger (% , n=499)

Criminele carrières naar categorie misdrijf (%)

Verdachten van (pogingen tot) aanslagen met explosieven zijn kwetsbaar

Man

93% +7%-punt

In NL geboren, ouder(s) niet 61% +39%-punt

Gemiddelde leeftijd

23 -10 jaar

Laag opleidingsniveau 73% +32%-punt

Eenouderhuishouden

37% +23%-punt

Huishoudinkomen onder lage inkomensgrens 14% +4%-punt

Zeer sterk stedelijk

58% +27%-punt

* Weergegeven zijn de uitkomsten van verdachten van (pogingen tot) aanslagen met explosieven over de periode 2022 – 21 maart 2024. Deze uitkomsten zijn vergeleken met die van het totale aantal verdachten van alle misdrijven in 2023.

Slachtoffers

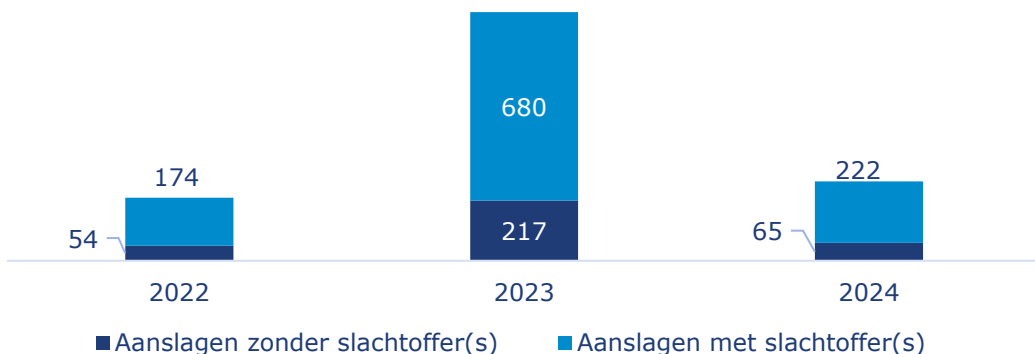
6% van de slachtoffers is meer dan één keer doelwit geweest van een poging tot aanslag

Bij 76% van de (pogingen tot) aanslagen zijn één of meerdere slachtoffers geregistreerd sinds 2022*

In totaal gaat het om **1.658 unieke slachtoffers**

6% van de slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen met explosieven is meer dan 1 keer slachtoffer geweest van een aanslag sinds 2022.

Aantal aanslagen met en zonder geregistreeerde slachtoffer(s)

■ Incidenten met slachtoffer(s) ■ Incidenten zonder slachtoffer(s)

In totaal zijn er 1.658 unieke slachtoffers geregistreerd bij 1.077 (pogingen tot) aanslagen. Het aantal slachtoffers is hoger dan het aantal incidenten, dat komt omdat er meerdere slachtoffers bij één incident geregistreerd kunnen staan.

94% van deze slachtoffers komt 1 keer voor als slachtoffer van een (poging tot) aanslag sinds 2022.

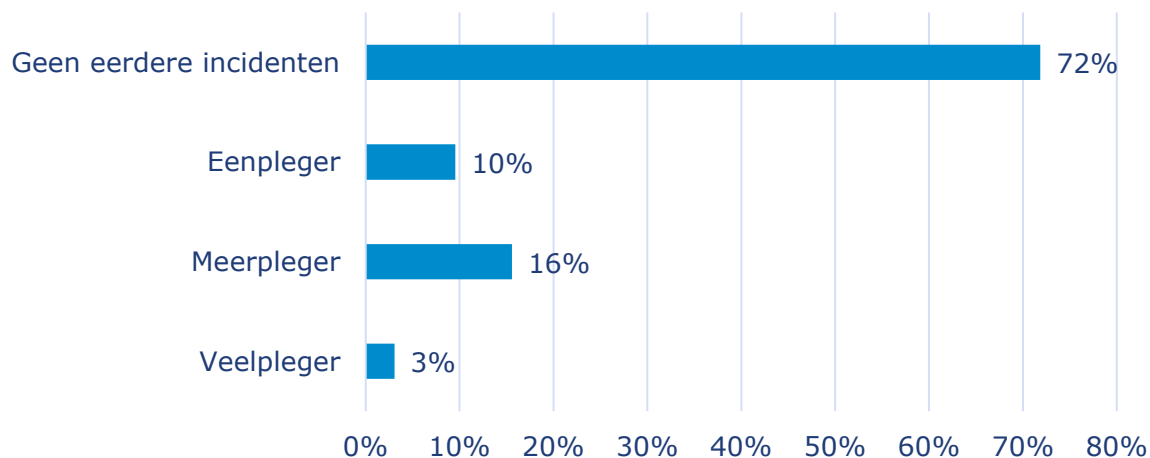
5% komt 2 keer voor als slachtoffer van een (poging tot) aanslag sinds 2022.

1% komt meer dan 2 keer voor als slachtoffer van een (poging tot) aanslag sinds 2022

Een kwart van de slachtoffers van een poging tot aanslag is eerder zelf verdacht geweest van een misdrijf

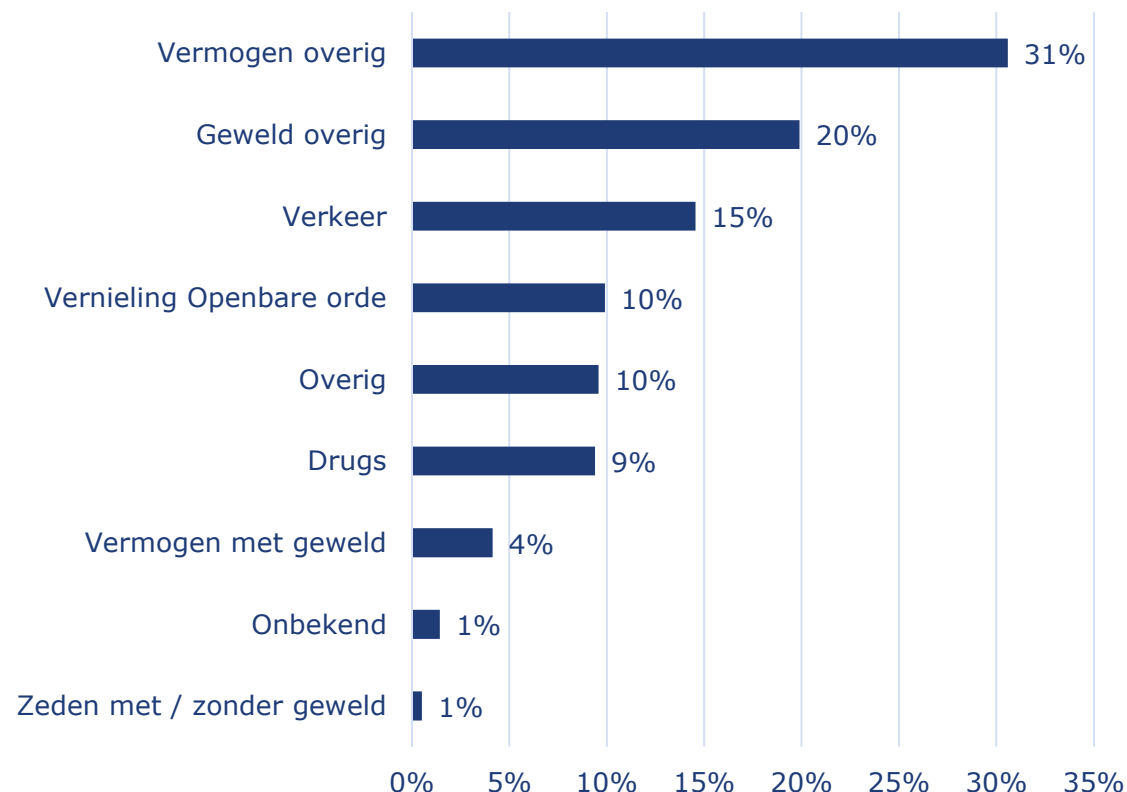
- Een kwart van alle slachtoffers van een (poging tot) aanslag is zelf eerder verdacht geweest van een misdrijf sinds 2013 (**467 personen, 22%**). Samen zijn zij verantwoordelijk voor **2.146 unieke misdrijven**.
- Gemiddeld hebben deze slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen 5 misdrijven gepleegd sinds 2013.
- Het merendeel van de slachtoffers die eerder zelf verdacht waren komen vaker dan één keer voor in politieregistraties: slechts 10% is verdacht van één delict. 16% van de slachtoffers zijn 'meerplegers' en worden verdacht van twee tot maximaal negen misdrijven. En 3% van de slachtoffers kan worden beschouwd als 'veelpleger' en wordt verdacht van tien of meer misdrijven.

Criminele carrières van slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen met explosieven naar type pleger (% , n=1.658 slachtoffers)

Vermogensmisdrijven komen met 31% het vaakst voor in de criminele carrières. Zedenmisdrijven komen nauwelijks voor.

Criminele carrières naar categorie misdrijf (%)

Kenmerken van slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen met explosieven

Man

57% +1%-punt

Geboren in het buitenland

36% +18%-punt

Gemiddelde leeftijd

42 -1 jaar

Laag opleidingsniveau

34% +15%-punt

Eenouderhuishouden

21% +10%-punt

Huishoudinkomen onder lage
inkomensgrens

9% +5%-punt

* Weergegeven zijn de uitkomsten van slachtoffers van (pogingen tot) aanslagen met explosieven over de periode 2022 – 21 maart 2024. Deze uitkomsten zijn vergeleken met die van het totale aantal slachtoffers van alle misdrijven in 2023.

Zeer sterk stedelijk

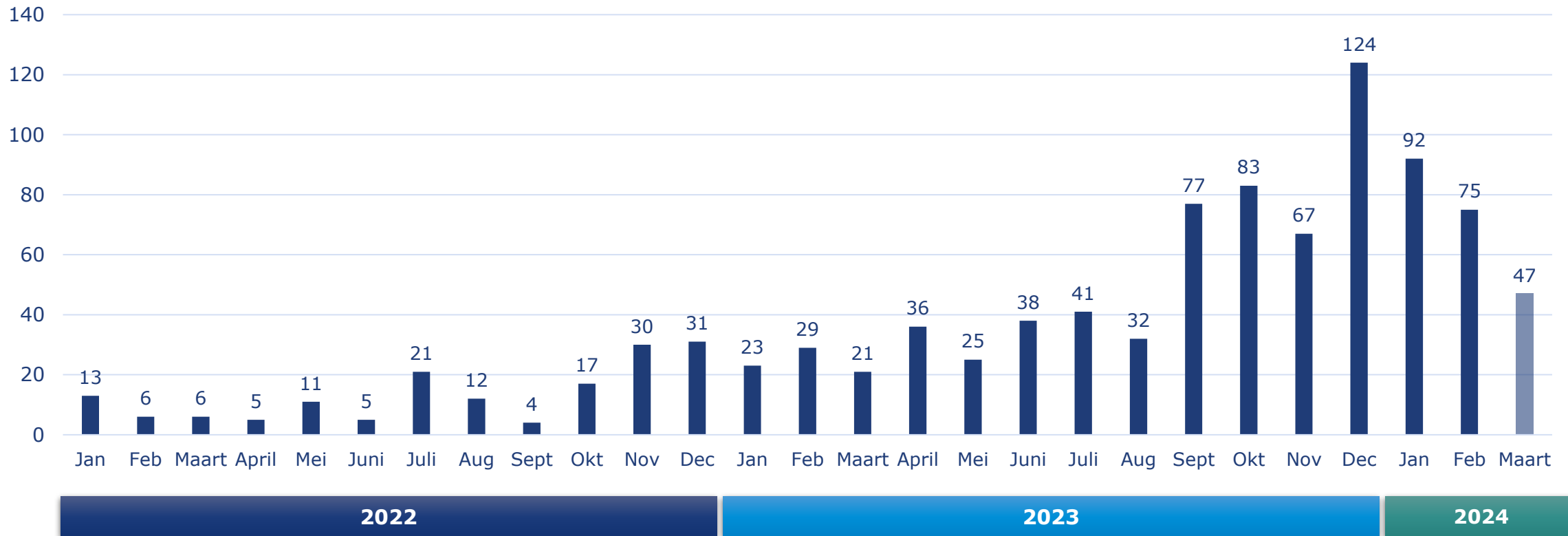
56% +23%-punt

Bijlagen

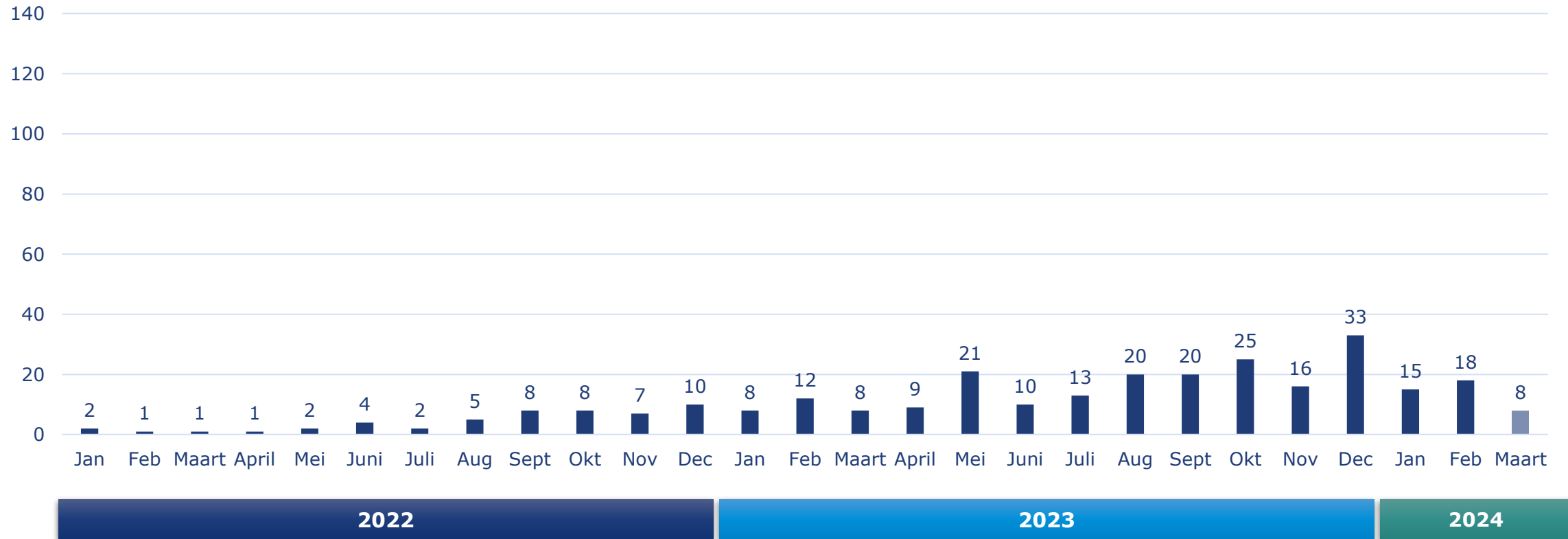
Het aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven op woningen is toegenomen

Aantal (pogingen tot) aanslagen gericht op woning per maand

Het aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven gericht op bedrijven is toegenomen

Aantal (pogingen tot) aanslagen gericht op bedrijf per maand

Het aantal (pogingen tot) aanslagen met explosieven gericht op voertuigen schommelt

Aantal (pogingen tot) aanslagen gericht op voertuigen per maand

